

KITAIBEL PÁL KÖZÉPISKOLAI BIOLÓGIAI TANULMÁNYI VERSENY
2018-2019
MEGYEI/FŐVÁROSI/TERÜLETI ÖSSZEVONT DÖNTŐ

A versenyző neve:.....

nyomtatott nagybetűkkel

Iskolatípusa:.....

Osztálya:.....

gimnázium, szakgimnázium, szakközépiskola

Az iskola neve és címe:.....

.....

(vagy hosszú bélyegzője)

Elért pontszám:.....

Helyezés:.....

ÚTMUTATÓ

E feladatlap kitöltésére 2 órád van. A borítólapon mögött 60 sorszámozott teszt feladatot találsz. A kérdések megoldásakor a feladatlapon dolgozhatsz, jelölhetsz, javíthatsz. Az értékelő lapon azonban minden sorban csak egyetlen betűt szabad (bekarikázással) megjelölnöd. Kék vagy fekete tollat használj, az értékelő lapon ne javíts!

Minden kérdésre választ kell adnod! Ha valamelyikre végképp nem tudsz felelni, annak betűsorát a megoldási lapon húzd át!

A tesztkérdések előtt egy esszékérdést is találsz, arra akkor válaszolj kötetlenül de tömören, amikor a teszt kitöltésével már végeztél. Ezt a választ csak az azonos pontszámú versenyzők helyezését megállapításakor értékeljük. Pontszáma (max.: 10pont) dönti el a holtversenyben állók sorrendjét, az esetleges továbbjutást.

A feladatok megoldásához segédeszközt nem használhatsz! A neved az esszékérdés lapjára és az értékelő lapra is írd rá!

KÉRJÜK A JAVÍTÁST VÉGZŐ TANÁRT, HOGY ELLENŐRIZZE AZ ADATOK KITÖLTÉSÉT. A HELYES MEGOLDÁST A BETŰK BEKERETEZÉSÉVEL JE-LÖLJE.

ESSZÉKÉRDÉS:

Téma: Hasonlítsa össze a vadmacskát és a vándorsólymot élőhelye, testfelépítése, életmódja szempontjából!

Helyezzen hangsúlyt a cikkekben szereplő konkrétumok minél pontosabb felidézésére. Ezt a feladatot pontegyenlőség esetén számítják be a javítók, így kitöltése, megoldása dönthet a továbbjutásról!

EGYSZERŰ VÁLASZTÁS

A kérdésre adott válaszok között egy helyes van, ezt kell megjelölni.

1. A mezei aszat a kétszikűek mely családjába sorolható?

- A, ernyősvirágzatúak
- B, ajakosok
- C, fészkesvirágzatúak
- D, keresztesek
- E, a mezei aszat egyszikű növény

2. Milyen színűek a fekete hunyor virágai?

- A, fekete
- B, bordópiros
- C, sötétlila
- D, fehér
- E, rózsaszín

3. Mit értünk vikarizmus alatt?

- A, olyan gátló mechanizmus, ami egy populációnak egy másikra gyakorolt speciális kémiai hatása
- B, tág ökológiai tűrőképességű fajok gyors, világméretű elterjedése
- C, egy társuláson belül két populáció laza, az egyik félnek előnyös kapcsolata
- D, megegyező ökológiai igényű fajok egymást helyettesítik az egyes földrajzi élőhelyeken
- E, A *Vicaria glomerata* növényről elnevezett jelenség: virágjuk hasonlít az őket beporzó rovarokra

4. Melyik fafajunk a nagy nyárfalepke tápnövénye?

- A, kanadai nyár
- B, fehér nyár
- C, rezgő nyár
- D, fekete nyár
- E, szürke nyár

5. Melyik tájunk érdekes geológiai képződménye a „Csepegő kő”?

- A, Zselic
- B, Somló
- C, Hévízi-tó környéke
- D, Geresdi-dombság
- E, Göcseji-dombság

6. Melyik hunyor-fajunkat írta le elsőként Kitaibel Pál?

- A, pirosló hunyor
- B, fekete hunyor
- C, kisvirágú hunyor
- D, illatos hunyor
- E, berki hunyor

7. Mikor fejleszt termőtestet a süngomba?

- A, gyakran már februárban is megjelenik a fák törzsén
- B, április-május gyorsan melegedő napjai csalogatják elő
- C, a nyár legmelegebb, legcsapadékosabb hónapjaiban, június-augusztusban gyakori
- D, szeptember és november között pillanthatjuk meg leggyakrabban

E, egész évben, kora tavasztól késő őszig, néha még decemberben is egyaránt megjelenhet

8. Meddig él az óriás szitakötő imágója?

- A, három-öt napig
- B, egy-két hónapig
- C, három-négy hónapig
- D, öt-hat hónapig
- E, a szitakötő-fajok között a legtovább, akár egy évig

9. Mi a virágos kóris tudományos neve?

- A, Fraxinus excelsior
- B, Fraxinus ornus
- C, Fraxinus angustifolia VAR. pannonica
- D, Fraxinus angustifolia
- E, Fraxinus floribunda

10. Melyik növény termését fogyasztják leggyakrabban, a téli hónapokban a léprigók?

- A, egyikét sem, mert költöző madarak, ősszel délre vonulnak
- B, az ostorfáét
- C, a madárbirsét
- D, a lónyelvű csodabogyóét
- E, a sárga fagyöngyét

EGYSZERŰ HIBAKUTATÁS

A kérdésre adott válaszok között egy hibás megoldás van, ezt kell megjelölni.

11. A naphalra igaz megállapítás, hogy ...

- A, Észak-Amerikából telepítették be 1905-ben
- B, teste magas, oldalról lapított
- C, kedveli a dús növényzetű, meleg, partközeli vizeket
- D, nyáron 1-2 m mélyen tartózkodik, télen még mélyebbre húzódik
- E, növényevő, algákkal, moszatokkal táplálkozik

12. Az alábbi kőzetek *nem* találhatóak meg a Somlón.

- A, gránit
- B, andezit
- C, bazalt
- D, mészkő
- E, dolomit

13. A vadmacskára érvényes és jellemző megállapítás, hogy ...

- A, farka vége mindig fekete és nem elvékonyodó
- B, vemhessége hatvanhárom-hatvanhat napig tart
- C, csak az utódok önállóvá válásáig marad együtt a hím a nősténnyel
- D, az utódok öt hónapos korukban kezdenek önálló életet
- E, mivel házimacskákkal is párosodhatnak, tiszta, eredetei génállományuk egyre szűkül

TÖBBSZÖRÖS VÁLASZTÁS

A kérdésre adott válaszok között egy vagy több jó megoldás is lehetséges, az alábbi variációkban. (Ettől eltérő kombináció nincs!)

- A = az 1., 2., 3. válasz igaz
- B = az 1. és a 3. válasz igaz
- C = a 2. és a 4. válasz igaz
- D = csak a 4. válasz igaz
- E = mind a négy válasz igaz

14. Kitaibel Pálra igaz, hogy...

- 1, gyógyvizek elemzésével is foglalkozott
- 2, ő fedezte fel a tellúr nevű elemet
- 3, ő állította elő a fertőtlenítő klórmeszet is
- 4, egy új csigafajt is felfedezett (*Theodoxus*)

15. Kitaibel Pálra igaz, hogy ...

- 1, mecénása gróf Waldstein Ádám volt
- 2, több, mint 40 000 km-t utazott a Kárpát-medencében
- 3, fő műve: *Descriptiones et icones plantarum rariorum Hungariae*
- 4, sírja a budapesti Kerepesi-temetőben van

16. Az elevenszülő gyíkra érvényes megállapítás, hogy...

- 1, tudományos neve: *Zootoca vivipara*
- 2, a nyakörvösgyíkfélék családjába sorolható
- 3, kistermetű, zömök, 12 – 18 cm hosszú
- 4, gyakori, közönséges faj, az egész országban mindenütt előfordul

17. A földikutyákra igaz kijelentés, hogy....

- 1, patkány nagyságúak, hengeres testűek
- 2, súlyuk 55 – 75 dkg között mozog
- 3, szeme képlátásra nem alkalmas, de a fény jelenlétét érzékeli
- 4, a föld alatt élő férgekkel, lárvákkal, meztelencsigákkal táplálkoznak

18. A virágos kőrísről kijelenthetjük, hogy....

- 1, tudományos fajnevét Linné adta neki 1753-ban megjelent *Species Plantarum* c. művében
- 2, törzse egyenes, szabályos növésű, néhol eléri a harminc-harmincöt méteres magasságot is
- 3, európai elterjedésének határa Magyarországtól északra, az Északi-Kárpátok déli lábánál húzódik
- 4, előfordulási területe hazánkban főleg a síkvidék, alföldi élőhelyeket benépesítő fafajunk

19. A Szavak nélküli karének c. cikkben olvashattuk, hogy....

- 1, február vége felé már repülhetnek az áttelelt citromlepkék
- 2, a barna varangyok akár 30.000 – 80.000 petét is rakhatnak
- 3, a csuka télen nem pihen, nem vermel, télen is vadásztik halakra
- 4, a guvat hazánkban ritka, fokozottan védett, állománya néhány száz egyedből állhat

20. Ugyanebben a cikkben írja a szerző, Schmidt Egon, hogy...

- 1, a mocsári teknős növényevő állat, mindenféle vízi növényt, hínárt, algákat elfogyaszt
- 2, a mocsári teknős márciusban rakja le tojásait, melyből a nap melege költi ki az ivadékokat
- 3, a farkasboroszlán márciusban hozza sárga, feltűnően nagy, egyesével álló virágait
- 4, a sünök márciusban ébrednek téli álmukból, ekkor párzanak, egyébként magányosan élnek

NÉGYFÉLE ASSZOCIÁCIÓ

Az állítások a felsorolt két lehetőség egyikére, másikára, mindkettőjükre, vagy egyikükre sem vonatkoznak!

A, erdei cickány

B, keleti sün

C, mindkettő

D, egyik sem

21. rovarévó emlős

22. tömege 8 – 14 gramm

23. évente egy-két alkalommal ellenek

24. átlagosan másfél-két évig élnek
25. rendszerint éjjel jár vadászni
A, hermelin
B, pézsmapocok
C, mindkettő
D, egyik sem
26. növényi táplálékot fogyaszt
27. Észak-Amerikából telepítették be Európába
28. nem alszik téli álmat, a hideg évszakban is aktív
29. vizek közelében, tavak, folyók mentén él
30. ragadozó életmódot folytat
A, tengerek litorális régiója
B, édesvizek litorális régiója
C, mindkettő
D, egyik sem
31. szárazföldi részét két zónára, egy alsó, parti övre, és egy felső, száraz parti övre osztják fel
32. parti övében fás szárú növények is előfordulnak
33. a régiót egy árapályzónára és egy szupralitorális övre osztják
34. a fogalom a vízi élőhelyek a szárazulatokkal való érintkezési zónáját jelenti
35. rendszerint élővilága szegényesebb, kevésbé változatos, mint a környezeté

ÖTFÉLE ASSZOCIÁCIÓ

Az egyes állítások a felsorolt fogalmak egyikére érvényesek. Ezt kell megjelölni.

- A, garda**
B, csuka
C, naphal
D, dévérkeszeg
E, balin
36. nagyobb példányai magányosan, a kisebbek csapatostul vadásznak
37. halászatát a tihanyi hegyerincről irányították
38. a hímek kivételesen egy méterese is lehetnek, a nőstények még jóval nagyobbak
39. teste erősen megnyúlt, kacsacsőrszerű szája széles, alsó állkapcsa előrenyúló
40. a Balatonon élő nagy állománya módosított horgászrendben ugyan, de horgászható
41. ragadozó életmódja ellenére a ponytfélékhez soroljuk
42. Herman Ottó „látott hálnak” nevezte
43. akvárium díszhalként is tartották
44. akár kétszázezer ikrát is rakhat, a hazai folyókban mindenütt közönséges
45. rovarokkal, csigákkal, férgekkel, néha apró halivadékokkal, ikrákkal is táplálkozik
A, Somló
B, Alföld
C, Zselic
D, Hortobágy
E, Hévízi-tó és környéke
46. 1993-ban nyilvánították országos jelentőségű védett természeti területté
47. bükköseinek jellegzetes faja a gyászscincér
48. ezen a tájon a nagy pólingot szélkiáltónak is nevezik
49. rendszeresen felbukkannak területén az észak felől érkező havasi lilék
50. ízeltlábú állatvilágának értékes tagjai a bikapók, a fűrészlábú szöcske és a pusztai tarsza
51. madárvilágának emblematikus tagja a kis vöcsök
52. értékes vadvirágai a kakasmandikó és az erdei ciklámen
53. távoli földrészekről származó növények is veszélyeztetik a terület ökológiai egyensúlyát

54. védett gombafaja az óriás bocskorosgomba

55. rendszeres téli vendége lett a havasi szürkebegy

KIZÁRÁSOS ASSZOCIÁCIÓ

Az egyes állítások a felsorolt fogalmak egyikére érvényesek. Az egyik állítás viszont egyik fogalomhoz sem köthető, ezt kell „E” betűvel megjelölni

A, vörösbegy

B, bíbic

C, vándorsólyom

D, vadmacska

56. a legelők őreinek is tekinthető, többedmagával akár még a rétihéját is elüldözi

57. a szülők rendszerint két-három utódot nevelnek fel

58. elterjedési területe keleten egészen Dél-Kínáig terjed

59. a Zselicben él kiterjedt, természetvédelmi oltalmat élvező populációja

60. óvatos, de akár kézből is etethetővé válik

Az esszé folytatása

MEGOLDÓLAP

NÉV:

Iskola:

Kategória:

1.	A	B	C	D	E	26.	A	B	C	D	E	51.	A	B	C	D	E
2.	A	B	C	D	E	27.	A	B	C	D	E	52.	A	B	C	D	E
3.	A	B	C	D	E	28.	A	B	C	D	E	53.	A	B	C	D	E
4.	A	B	C	D	E	29.	A	B	C	D	E	54.	A	B	C	D	E
5.	A	B	C	D	E	30.	A	B	C	D	E	55.	A	B	C	D	E
6.	A	B	C	D	E	31.	A	B	C	D	E	56.	A	B	C	D	E
7.	A	B	C	D	E	32.	A	B	C	D	E	57.	A	B	C	D	E
8.	A	B	C	D	E	33.	A	B	C	D	E	58.	A	B	C	D	E
9.	A	B	C	D	E	34.	A	B	C	D	E	59.	A	B	C	D	E
10.	A	B	C	D	E	35.	A	B	C	D	E	60.	A	B	C	D	E
11.	A	B	C	D	E	36.	A	B	C	D	E						
12.	A	B	C	D	E	37.	A	B	C	D	E						
13.	A	B	C	D	E	38.	A	B	C	D	E						
14.	A	B	C	D	E	39.	A	B	C	D	E						
15.	A	B	C	D	E	40.	A	B	C	D	E						
16.	A	B	C	D	E	41.	A	B	C	D	E						
17.	A	B	C	D	E	42.	A	B	C	D	E						
18.	A	B	C	D	E	43.	A	B	C	D	E						
19.	A	B	C	D	E	44.	A	B	C	D	E						
20.	A	B	C	D	E	45.	A	B	C	D	E						
21.	A	B	C	D	E	46.	A	B	C	D	E						
22.	A	B	C	D	E	47.	A	B	C	D	E						
23.	A	B	C	D	E	48.	A	B	C	D	E						
24.	A	B	C	D	E	49.	A	B	C	D	E						
25.	A	B	C	D	E	50.	A	B	C	D	E						

Teszt pontszám:pont

Esszé pontszám:pont

Összesen:pont

javította:

ellenőrizte: